

ESTERHÁZY HERCZEG 1710-IKI UTASÍTÁSA CSOBÁNCZI ÉS
KESZTHELYI TISZTTARTÓJÁHOZ.

Instructio generoso Domino Joanni *Farkas*, bonorum meorum
Csobáncz et *Keszthelyiensium* provisorii extradata.

1. Letett hűtinek erejével szolgálai kötelessége szerint, kiadandó comissióim s parancsolatimnak engedelmeskedni, azokat minden kése-
delem nélkül exequálni s véghez vinni, nemkülönben praefectusom
Jeszenszki István uramtól suo modo dependeálni, ugy minden akármely
névvel nevezendő oeconomiámat s kegyelmednek már consignált jószá-
gomat pro posse suo nemcsak conserválni, hanem augeálni s a meny-
nyire lehet propalálni is köteleztetik kegyelmed.

2. Mindkét dominiumban a majorsági szőlők, földek s réteket sine
mora tagszámra genuine conscribálja kegyelmed, s azokban mennyi
legyen bévetve s micsoda szemmel, teljesen informáljon engem.

3. Minden majorságbeli földeket illendőképben excoláltasson, s
/ annak idejiben, jó, akárminémü sorsbéli szemmel bévettessen, bévettette
jó gondot viseltessen.

4. A proveniálandó borokat, szemes életet etc. debite conserválja,
/ s midőn annak jó distractiója lehet, engem in tempore informáljon
kegyelmed, tehessek idein azok eladásáru dispositiót.

5. Minden rétekrül takarható szénát szárazon s szép üdővel
/ béhordattasson, s a mi marhatartásra nem lesz szükséges, jó áron
(cum praescitu tamen meo) eladjon.

6. Minden tilalmas helyeket, akár rét, akár erdő legyen az, rite
observáltasson, s azokban transgrediálandókat büntettessen érdemek
szerint.

7. A jobbagyságnál semmi, akár készpénzbéli akár ex naturalibus
nékem cedáló proventusokat in restantiis ne hagyjon, hanem azokat
quotannis rite exigálja.

8. *Badacsonyi* szőlőhegyben vagyon Kerek-majorság szőlőinek
helye, egy holdra való, a ki hogy elpusztult, circiter 20 esztendeje;
azon legyen kegyelmed, hegyvámra elocálhassa, és ha kevés költséggel
előbbi statusában reducáltathatnék s circiter mennyiért? engem infor-

máljon. Más helyben Hosszu-majorság szőlő, kinek is 2 holdját mind-
eddig gyarlóképpen munkálták, úgy annyira, hogy már egy holdja
deserta: azt meg kell építtetni s jobban, hogysen ekkoráig, exco-
láltatni.

9. Fekete nevű majorság szőlő ad jugera 5, a mint hallatik, igen
rosz munkában vagyon. Ahoz képest kegyelmed mind ezt, mind in
communi a több szőlőket is, szorgalmatosan munkáltattassa, úgy hogy
a rossz munka miatt fogyatkozás ne találtassék benne. Minden akár
gyümölcsös, akár gyümölcstelen fákat belőlök kivágattasson, s kiir-
tattasson.

Szőlő munkáltatásakor úgy földek cultivációjakor a helységi
esküdt s munkálkodókra vigyázó emberekkel maga is jelen legyen
kegyelmed, vagy — ha maga más szorgos dolgokban occupáltatnék —
arra hív s értelmes emberit küldje, hogy a munka jobban, s ne úgy
mint eddig, végeztessék.

10. *Keszthelyi* vár előtt, ugyan a városon való urasági háznak
fundusán, a minemű veteményes kert vagyon, azt jól be kell kertültetni
mennél előbb, s a bennlevő gyümölcsfákat conserválni. A minemű
lugosok pengig voltanak említett kertben, melyekből még sok tő extál
azokat előbbi vigorába kell hozattatni, az ó tők helyett ujakat ültetni
s erősen bujtatni; mely lugosok körül való munkát csak a béresek is
végbe vihetik. El köll pengig tiltani, senki se merészelve (a béresek közül
is) szőlőt s gyümölcsét a kertnek elhordani.

11. A minemű borok vagynak még kegyelmed keze között, minek-
előtte megfordulnának, szorgalmatoskodjék kegyelmed mennél jobb
áron adhassa el akár a hordósnak, akár másnak (a mennyire a korcs-
mákhoz szükséges nem lészen) — cum cautela restitutionis vasorum,
vel refusione pretii vasorum. Azon kívül is conventiós pintér lévén,
más hordókat lehet csináltattatni.

12. Hallom a keszthelyi korcsmát proxime elmúlt revolutióban
némely földes urak abusive folytatták, sőt még a város számára is egy
korcsmát engedtek s actu is folytatják. Ennek kegyelmed végére járjon
s engem practicabilitásáruul genuine informáljon.

13. Keszthelyhez közel *Dióssy* praediumnak határában az uraság-
nak két darab majorságszőlőiről ad fossores circiter 30, mely szőlőket
a tóth-szentpáliak kétszer szoktak kapálni; nem különben Keszthely
mellett a *puszta-tomaji* határban ad fossores 100 egy majorság szőlőről
(melynek fele ugyan ab anno 1706 puszta, s a fele is jobbágyi módra
csak kényessen munkáltattatott) — hasonló értelem vagyon, ut puncto
nri 9.

14. Ha mi controversiák esnek tempore decimationis a montanisták között, hallom, hogy a püspök dézsmáshoz recurrálnak pro impendenda satisfactiōe. Ezekben kegyelmed vigilans legyen jövendőben, s megintse a püspök dézsmásit: illyes dominiomomnak praejudicáló dologba ne avassák magokat, s az illyes querulánsokat az én embereimhez relegálják, máskép eféle praejudiciosus actusokért más érheti.

15. *Csobáncz* várában levő kápolnának földése, nemkülönben ugyan *Csobáncz* városán volt s elégetett urasági háznak, ugyszintén alatta *Kesziben* levő Gyulafiak lakásának, földél alá való vételek s reparatiójuk csak a pinczék kedvére nézve is, mennyibe telhetne: specificce engemet infórmáljon kegyelmed.

16. A mely széna vagyon két rakásban, a Gyulafiak lakása mellett volt majorban, circiter 6 szekérre való. szépen egyben rakattassa, befödettesse s jövendőre conserválja kegyelmed.

17. Minthogy *Csobánczban* szép majorságföldek s rétek vagynak, tészek rendelést, hogy 6 ökör tartassék ottan. Keszthelyben pedig mivel azonkívül is 12 ökör vagyon, s azökből hárma már kifáradott, ha ugy eladhátja kegyelmed azokat, hogy helyekben másokat vétethessen árokon, tehát csak adja el; ha pedig ugy nem lehet — s nagy testü hizlalni való ökrök — tehát teendek disposiót, hogy mind a hat csobánczi, mind ez a három keszthelyi majorsághoz szükséges ökrök *Dombórol* kitelhessenek. Ezekről pedig idején tudósítani fog kegyelmed engem.

18. Praeter inventarium üres hordók együtt is máshutt is mondatnak lenni; azokat, ugy más engem illető akármely eszközöket szorgalmasan investigáljon kegyelmed, s vegye kezehez.

19. Az inventáriumban nominált Fehérmalom fölött a mely kőház, propter non habitos gradus meg nem tekintethett, ahöz a grádicsot megesináltattassa, s mivel jó gabonatarató helynek mondatik, ha mi héával volna, igazittassa kegyelmed.

20. *Diszli* határban levő és fából építettett mialomházban vagyon egy viselt malomkü, kinek egy darabja kitörött ugyan, de alsó kűnek mégtöldva még hasznát vehetni; vagy pedig illendő s érdemes áron adja el kegyelmed, a Somogyságra megveszik.

21. Keszthelyi várbeli résznek sindölözését megfoltoztassa kegyelmed mennél előbb, ne következék nagyobb kár a padlásokban.

22. Valahol ezen jóságomban akár malomházak, akár majorok, présházak, vagy más épület körül valami reparatiók szükségesek, s készpénz-erogatio nélkül, tudniillik a parasztok által végben nem mehetnek, tehát specificce feltegye kegyelmed mit köll de necesse reparálni, s mi mennyibe telhetik circiter, tehessek rendelést azok építéséről;

valamit pedig a parasztokkal végben vitethet kegyelmed, sine mora csináltattassa meg.

23. Semmi készpénzbeli erogációt hirem s commissióm nélkül (ha csak eltávoztathatlan nagy károm nem subversálódik s az által impediál-tathatik) ne tegyen kegyelmed, máskép difficultásban vétetődik kegyel-mednek.

24. Számadásit minden esztendőben, de non modo in pecuniis, sed et in natura perceptis item et erogatis elégséges documentumokkal nékem beadni tartozzék kegyelmed, sub poena 150 fl. Rh. toties quoties esztendőnek folyása alatt azoknak beadását elmulatja.

25. A jobbágyságnak akár vármegyében akár máshutt igazságokig párljokat fogja s tueálja kegyelmed; magok között is, ha mi ollyas controversiák történének, Isten s igazság szerint corrigálja s büntettesse is őket. Ahol pedig gravioris materiae dolgok occurálnának, azokban tőlem várjon kegyelmed decisiót.

26. Minden hónapban legalább kétszer az odavaló dolgokról s oeconomianak mivoltáról levél által tudósitson kegyelmed.

27. Authoritását s jurisdictióját a dominiumnak mindenekben defendálja s manuteneálja kegyelmed.

Eredetije a hg. Eszterházyak kismartoni főlevéltárában Fasc: H. Nr. 46. Reposit: 60.

Közli: DR. MERÉNYI LAJOS.